

SELETUSKIRI

maaeluministri määruse „Maaeluministri 21. detsembri 2018. a määruse nr 82 „Põllumajandusloomade ohustatud tõugude loetelu“ muutmise“ eelnõu juurde

1. Sissejuhatus

Maaeluministri määruse „Maaeluministri 21. detsembri 2018. a määruse nr 82 „Põllumajandusloomade ohustatud tõugude loetelu“ muutmise“ eelnõu on välja töötatud põllumajandusloomade aretuse seaduse § 3 lõike 2 alusel.

Määruse eelnõuga lisatakse maaeluministri 21. detsembri 2018. a määruses nr 82 „Põllumajandusloomade ohustatud tõugude loetelu“ (edaspidi *määrus nr 82*) kehtestatud loetelusse uue ohustatud tõuna lamba tõug kihnu maalammast.

Eelnõu ja seletuskirja on koostanud Maaeluministeeriumi toiduohutuse osakonna nõunik Sirje Jalakas (625 6578, sirje.jalakas@agri.ee). Juriidilise ekspertiisi eelnõule on teinud Maaeluministeeriumi õigusosakonna nõunik Diana Rammul (625 6259, diana.rammul@agri.ee) ja eelnõu toimetab keeleliselt sama osakonna peaspetsialist Laura Ojava (625 6523, laura.ojava@agri.ee).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu kohaselt täiendatakse määruse nr 82 § 1 punktiga 4 ja tunnistatakse lisaks sama paragrahvi punktides 1–3 loetletud tõugudele ohustatuks ka lamba tõug kihnu maalammast.

Põllumajandusloomade aretuse seaduse § 3 lõike 1 kohaselt loetakse tõug või eristatud osa ühte tõugu kuuluvate loomade populatsioonist ohustatuks, kui aretuses kasutatavate emasloomade arv on alla tuhande või isasloomade arv alla kahekümne. Sama paragrahvi lõike 3 punkti 1 kohaselt kantakse ohustatud tõugude loetellu põllumajanduslooma tõug, mille ajalooline Eesti päritolu ja populatsiooni olemasolu on teaduslikult tõendatud.

Kihnu Maalambakasvatavate Seltsi andmetel kuulus 2016. aastal tõuraamatusse 151 utte ja 8 jäära (jõudluskontrollis 626 lammast); 2017. aastal 224 utte ja 19 jäära (jõudluskontrollis 643 lammast) ning 2018. aastal 256 utte ja 18 jäära (jõudluskontrollis 728 lammast). Kokku oli 2018. aastal jõudluskontrollis 32 aretuskarja üle Eesti.

Kihnu maalamba puhul on teaduslikult tõestatud, et tegemist on ühte liiki kuuluvate loomade populatsiooniga, kellel on ühtne põlvnemine, sarnane välimik, mis pärandub järglastele, ja sarnased majanduslikult kasulikud omadused.

Nimetatud lambatõug on kohastunud Eesti kliima- ja loomapidamistingimustega ning eristub oluliselt sugulastõugudest geneetilise distantssi alusel. Kihnu maalamba puhul on teaduslikult tõestatud, et see tõug on Eesti aladel järjepidevalt elanud vähemalt 3000 aastat.¹

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu on kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2016/1012 tõupuhaste aretusloomade, ristandaretussigade ja nende aretusmaterjali aretuse, turustamise ning nende liitu sissetoomise suhtes kehtivate zootehniliste ja geneoloogiliste tingimuste kohta, millega muudetakse määrust (EL) nr 652/2014, nõukogu direktiive 89/608/EMÜ ja 90/425/EMÜ ning tunnistatakse kehtetuks teatavad õigusaktid tõuaretuse valdkonnas (tõuaretuse määrus) (EMPs kohaldatav tekst) (ELT L 171, 29.06.2016, lk 66–143).

4. Määruse mõjud

Ohustatud tõugude loetelusse kandmisega tunnustab riik kihnu maalamba kuulumist Eesti põlistõugude hulka. Geneetilise mitmekesisuse säilitamise kohustuse täitmise seisukohalt on see märgilise tähendusega. Rio de Janeiro bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni kohaselt vastutavad riigid oma bioloogilise mitmekesisuse kaitse ja bioloogiliste ressursside säästva kasutamise eest. Kihnu maalamba puhul on tegemist tõuga, mille puhul on teaduslikult tõestatud, et seda tõugu lamba eellased on elanud Eesti aladel juba aastatuhandeid. Seetõttu võib järeldada, et sellesse tõugu kuuluvad loomad on hästi kohanenud kohalike kliimatiliste tingimustega. Kihnu maalambad on oluliselt vähenõudlikumad võrreldes intensiivpidamises kasvatatavate lambatõugudega ning seetõttu on võimalik neid pidada sellistel rohumaadel, mis nõudlikele intensiivpidamises peetavatele tõugudele ei sobi (nt rannakarjamaadel).

Mõju elu- ja looduskeskkonnale ning regionaalarengule on olemas. Kuna kihnu maalammast on Eestis peetud aastatuhandete vältel, siis on ta hästi kohastunud Eesti tingimustes pidamiseks. Tegemist on vähenõudliku tõuga, keda saab pidada looduslikel karjamaadel ning kes sobib hästi hooldama rannaniite ja muid looduslikke alasid. Kuna tegemist on ennekõike ekstensiivses põllumajanduses peetava tõuga, siis sellesse tõugu kuuluvaid lambaid peetakse eranditult karjamaadel kogu karjatamise perioodi jooksul ning seeläbi on nad ka inimestele hästi nähtavad. Kui kogu seakasvatus ja suurem osa piimaveisekasvatusest on koondunud suletud intensiivfarmidesse, kuhu nn tavainimene ei pääse, siis kihnu maalambaid peetakse reeglina just karjamaadel ja sellistes looduslikes piirkondades, kus armastavad liikuda nii sise- kui ka välituristid. Seeläbi on võimalik ka linnastunud eluviisiga inimestel näha loomi nende liigiomastes tingimustes.

Määrusel on positiivne mõju kihnu maalamba tõu aretusele ning kihnu maalamba pidajatele ja aretajatele. Maaeluministri 30. aprilli 2015. a määruse nr 55 „Ohustatud tõugu looma pidamise toetus“ kohaselt makstakse toetust ohustatud tõugu loomade pidajatele. Kui kihnu maalamba tõug ohustatud tõugude loetelusse kantakse, saab vastava muudatuse teha eelnimetatud määruses nr 55 ja siis avaneb ka kihnu maalamba pidajatele võimalus taotlema ohustatud tõu pidamise toetust. Kuna toetuse maksmine nõuab Eesti maaelu arengukava muudatust, siis prognoosi kohaselt on seda toetust reaalselt võimalik hakata taotlema alates ühise põllumajanduspoliitika järgmise programmiperioodi algusest (2021. aastast).

---

¹ Final Report 11th of September 2006 Unfolding of Genetic Structure of Estonian Unknown Sheep based on microsatellite analysis. (2006). Ilma Tapio, Miika Tapio, Mikhail Ozerov, Meng Hua Li, Juha Kantanen.

Three Thousand Years of Continuity in the Maternal Lineages of Ancient Sheep (*Ovis aries*) in Estonia. (2016). Eve Rannamäe, Lembi Lõugas, Camilla F. Speller, Heiki Valk, Liina Maldre, Jaroslaw Wilczynski, Aleksandr Mikhailov, Urmas Saarma.

Kolm tuhat aastat lambaid Eestis: zooarheoloogiline leiuvaines ja emaliinide geneetiline mitmekesisus. (2017) Eve Rannamäe.

Development of sheep population in Estonia as indicated by archaeofaunal evidence and ancient mitochondrial DNA lineages from the Bronze Age to the Modern Period (2016) Eve Rannamäe.

Juba praegu makstakse tulenevalt maaeluministri 15. detsembri 2016. a määrusest nr 69 „Põllumajandusloomade aretustoetuse saamiseks esitatavad nõuded ning toetuse taotlemise ja taotluse menetlemise kord“ tegevusloaga aretusühingutele põllumajandusloomade aretustoetust nende poolt pakutava tõuraamatu pidamise ja jõudluskontrolli läbiviimise ning geneetilise väärtuse hindamise teenuse maksumuse hüvitamiseks lõplikule kasusaajale. Lõplikule kasusaajateks eelnimetatud määruse tähenduses saavad olla aretajad, kes peavad tõuraamatusse kantud põllumajandusloomi ning kelle loomade üle tehakse jõudluskontrolli. Kihnu Maalambakasvatajate Selts tegeleb kihnu maalamba tõuraamatu pidamise ja jõudluskontrolli läbiviimisega. Kuna ohustatud tõugude puhul võib tulenevalt aretusprogrammis ettenähtud tegevustest jõudluskontrolli läbiviimine erineda (olla töömahukam ning hõlmata lisategevusi) intensiivpidamises tehtava jõudluskontrolli läbiviimisest, on asjakohane seda ka põllumajandusloomade aretustoetuse maksmisel arvestada.

Määrusel on kaudne mõju ka majandusele, kuna toetusõiguslikuks muutumise tõttu võib lisanduda uusi loomapidajaid, kes saavad just tänu toetusele lisamotivatsiooni kihnu maalamba pidamisega tegelemiseks. (Kaudse mõjuga on tegu seetõttu, et käesoleva määruse eelnõuga ei teki toetusõiguslikkust.) Loomade pidamise populaarsuse tõusu tõttu suureneb ka toidujulgeolek, kuna põllumajandusloomade pidamise eesmärk on loomsete saaduste tootmine lisaks aretusloomade müügile. Eelnõuga ei kaasne mõju välissuhetele ega riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse korraldusele. Eelnõuga ei kaasne muid otseseid ega kaudseid mõjusid.

Määrusel on mõju vaid ühe loomaliigi väikesearvulise tõu loomade aretusele ning nende loomade pidamisega tegelevatele isikutele, mis on suhtarvuliselt väike võrreldes loomapidamisega hõlmatud isikute koguarvuga Eestis ehk et määrusel puudub oluline mõju. Seega ei ole vaja koostada Vabariigi Valitsuse 22. detsembri 2011. a määruse nr 180 „Hea õigusloome ja normitehnika eeskiri“ § 65 lõike 2 kohast mõjude analüüsi.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Määruse rakendamine ei too endaga kaasa lisategevusi ega -kulutusi riigieelarve vahenditest, samuti ei kaasne määruse rakendamisega tulusid.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Määruse eelnõu esitatakse arvamuse avaldamiseks Veterinaar- ja Toiduametile ning PRIA-le. Samuti esitatakse eelnõu arvamuse avaldamiseks kõigile tegevusluba omavatele aretusühingutele.

Eelnõu ei esitata avalikule konsultatsioonile.

Eelnõu esitatakse eelnõude infosüsteemi EIS kaudu kooskõlastamiseks Rahandusministeeriumile.